

ŪKIŲ PAJAMŲ DIDINIMAS NAUDOJANT GAMINTOJŲ GRUPIŲ PARAMĄ

**Prof. dr. Jan ŽUKOVSKIS
Wojciech STYBURSKI
Poznanės gyvybės mokslų universitetas**

Akademija, 2020 m.

**Ūkio pajamos už parduotą produkciją priklauso nuo trijų veiksnių: pardavimo kainos, ūkio dydžio (arba investicijų į ūkį) ir ūkio produktyvumo (pagamintos produkcijos kiekio).
Siekiant didesnių pajamų, paprasčiausia būtų didinti pardavimo kainas.**

Rinkos sąlygos nesuteikia didelės tikimybės, kad panorėję gausime norimą aukštą kainą už savo parduodamą produkciją. Rinkos kaina priklauso nuo paklausos ir pasiūlos bei nepriklauso nuo mūsų norų arba ketinimų.

Investicijos į ūkį – sudėtingas dalykas. Dažniausiai ūkininkai neturi laisvų pinigų, jiems reikia skolintis iš bankų arba kitų kreditorių. Ekonominė padėtis nėra aiški, kai kurių ūkių šeimininkai nemato perspektyvos vystyti savo verslo.

Taigi trečias pajamų didinimo kelias– siekti didesnio derlingumo iš ploto vieneto arba didesnio gyvulių produktyvumo. Šis kelias seniai žinomas, tad verta aptarti jo taikymą kartu su galimybe panaudoti paramą gamintojų grupėms (organizacijoms) kurti. Šią praktiką išplėtojo ir plačiai taiko įvairių Lenkijos regionų žemdirbiai. Vienas iš šios publikacijos autorių daug prisidėjo prie gamintojų grupių (organizacijų) steigimo Didžiosios Lenkijos vaivadijoje.

Parama gamintojų grupei (organizacijai) teikiama, atsižvelgiant į jos produkcijos pardavimo pajamas. Pienininkystės sektoriuje veikiančio ūkio pajamos priklauso nuo pieno kainų, bandos dydžio ir karvių produktyvumo. Realiausia didinti ūkio pajamas didinant karvių produktyvumą. Pavyzdyje (1 lentelė) pateikiami teoriniai skaičiavimai, atspindintys dešimties ūkių grupę, kur kiekviename ūkyje laikoma vidutiniškai 75 melžiamos karvės. Duomenys gauti Lietuvos žemdirbių žodinės apklausos būdu. Esant mažesniai karvių skaičiui, parama nebus tokia reikšminga, efektyvi ir naudinga.

Didėjant karvių produktyvumui, pasiektume vieno ūkio ir dešimties ūkių grupės pajamų padidėjimą. Remiantis 2024 ir 2020 m. rezultatais, galėtume pasiekti 40 proc. pajamų padidėjimą kitiems veiksniams (karvių skaičiui ir vidutinei pieno pardavimo kainai) nekintant.

1 lentelė. Teorinis ūkio ir gamintojų grupės pajamų augimas, priklausomai nuo primilžio iš karvės

Metai	Vidutinis karvių skaičius bandoje	Primilžis, t		Pieno pardavimo kaina, Eur/kg	Pajamos, tūkst. Eur		Pajamų pokytis, palyginti su 2019 m./ proc.
		Iš karvės	Iš ūkio		1 ūkis	10 ūkių grupė	
2019	75	5,0	375	0,25	94	940	
2020	75	5,1	383	0,25	96	960	2
2021	75	5,5	413	0,25	103	1030	10
2022	75	6,0	450	0,25	113	1130	20
2023	75	6,5	488	0,25	122	1220	30
2024	75	7,0	525	0,25	131	1310	40
Iš viso 2020-2024 m.	X	30,1	2258	X	564	5640	
Vidutiniškai per metus	75	6,0	452	0,25	113	1130	

2 lentelė. Teorinis investicijų iš paramos planavimas tam tikroms priemonėms

Metai	Grupės pajamos, tūkst. Eur	Paramos dalis, proc.	Apytikslė parama gamintojų grupės investicijoms, tūkst. Eur				
			Iš viso	Iš bendros sumos šioms priemonėms			
				Veterinarija	Genetikai	Šėrimui	Administravimui
2019	940	0	X	X	X	X	X
2020	960	10	96	19	19	48	10
2021	1030	9	93	19	19	46	9
2022	1130	8	90	19	18	45	9
2023	1220	7	86	13	13	51	9
2024	1310	6	79	8	12	51	8
Iš viso 2020-2024 m.	5640	X	443	76	80	242	44
Vidutiniškai per metus	1130	X	89	15	16	48	9
Tenka vienam vidutiniam ūkiui, Eur			9	2	1	5	1
Paramos naudojimo struktūra, proc.			100	17	18	55	10

Gamintojų grupių (organizacijų) paramos teikimo taisyklės numato, kad gamintojų grupei per 5 metus gali būti suteikta parama iki 500 tūkst. Eur investicijoms. Ji apskaičiuojama nuo produkcijos pardavimo sumos ir kiekvienais metais mažėja nuo 10 iki 6 proc. (žr. 2 lentelę). Gamintojų grupė gali investuoti į priemones, susijusias su verslo plano įgyvendinimu, taip pat pirkti paslaugas ir / arba mokėti atlyginimus. *Paramos taisyklės.*

Kaip pasiekti didesnę produktyvumą iš vienos karvės

Būtina prisiminti klasikinius budus: pasirūpinti gyvulių sveikata (taikyti įvairias veterinarinės priemones), gerinti bandos genetiką (pvz., pasirinkti produktyvesnes veisles) ir pasirūpinti gerais gyvulių racionais (pvz., subalansuotos šėrimo technologijos). Kiekvienas ūkis gali tai padaryti savarankiškai, bet didžiausios sėkmės galima būtų sulaukti veikiant grupėje. Įvairias čia paminėtas priemones taikyti naudingiausia būtų tada, jei grupė sudarytų sutartis su veterinarinės, genetikos ir šėrimo specialistais ar šių sričių įmonėmis. Jie įvertintų visų ūkių bandų būklę ir galėtų pateikti būklės gerinimo planus, prižiūrėtų tų planų vykdymą, sektu pokyčius, konsultuotų ūkių savininkus. Perkant paslaugas, pašarus ir maistinius priedus, galima būtų susiderėti dėl didesnių nuolaidų.

Nauda ūkininkams

Taikydami šį paramos modelį, ūkininkai neinvestuotų į „kietąsias“ gamybos arba ūkio valdymo priemones (pvz., aušinimo įrangą, pienvežius, kt. techniką). Jie taikytų kitą veiklos taktiką. Gamintojų grupė pirktų konsultavimo paslaugas, veterinarinės, genetikos gerinimo priemones bei vertingus (subalansuotus) pašarus ir priedus. Taip gamintojų grupių (organizacijų) naudojama parama būtų naudinga dėl keleto priežasčių:

- padidėtų ūkių pajamos;
- būtų įgyvendinti gyvulių geroves reikalavimai (iš dalies prisitaikant prie klimato atšilimo stabdymo);
- sustiprėtų ūkių gyvulių bandos
- visos pritaikytos priemonės būtų įgyvendintos iš paramos lėšų arba tik iš dalies prisidedant patiems ūkininkams;
- ūkininkai išmoktų dirbti grupėje bei matytų savo tolesnes veiklos perspektyvas;

- augtų valstybės pajamos iš pridėtinės vertės mokesčio dėl padidėjusių pajamų iš produkcijos pardavimo.

Toks pat paramos teikimo modelis gali būti pritaikytas auginant gyvulius mėšai, kiaules bei kitus gyvulius, taip pat ekologinėje augalininkystėje, daržininkystėje, šiltnamių ūkiuose. Tik vietoje veterinarijos, genetikos, šėrimo priemonių tikslinga būtų naudoti augalų apsaugos, naujų ir patikimų veislių pritaikymo bei tiksliojo ūkininkavimo priemones.

Gamintojų grupė – juridinis asmuo, įregistruotas Juridinių asmenų registre ne anksčiau kaip 2014 m. sausio 1 d. ir sudarytas iš ne mažiau kaip 10 dalyvių (fizinių ir (ar) juridinių asmenų), kurio dalyviai ar dalyvių nariai verčiasi žemės ūkio veikla, o jeigu dalyviai yra žemės ūkio kooperatinės bendrovės (kooperatyvai), tai jų iš narių supirktų produktų ir nariams parduotų prekių bei suteiktų paslaugų vertė turi būti didesnė kaip 50 proc. visų kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) supirktų produktų ir visų parduotų prekių bei suteiktų paslaugų vertės. (*ŽŪM ministro įsakymas Nr. 3D-168, „Dėl priemonės „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ taisyklių patvirtinimo“, toliau – Paramos taisyklės*).

Informacijos šaltinis žurnalas „Mano ūkis“ 2020/06.